

طراحی مدل آینده بازار کار در افق ۱۴۰۴ با رویکرد مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی

علیرضا عالی پور^{۱*}
ترانه عنایتی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۲۶

تاریخ ارسال: ۱۳۹۹/۰۲/۰۶

چکیده

بیکاری به عنوان یک چالش در کشور مطرح می باشد و استان مازندران با وجود پتانسیل های بالای اقتصادی دارای نرخ بیکاری دو رقمی بوده و در سال های اخیر افزایش یافته است. با ارائه ایده اقتصاد مقاومتی و مدیریت جهادی انتظار می رود کشور بتواند در راستای افق ۱۴۰۴ به سمت اشتغال کامل حرکت نماید. پژوهش حاضر یک تحقیق آمیخته بوده که با هدف ارائه مدل مطلوب بازار کار در افق ۱۴۰۴ در استان مازندران انجام شده است که نتایج می تواند در استان های دیگر قابلیت کاربرد داشته باشد. جامعه آماری در بخش کیفی ۸ نفر از خبرگان در حوزه بازار کار، مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی بوده و در بخش کمی شامل کارشناسان ادارات دولتی در حوزه بازار کار، دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان مازندران به تعداد ۴۰۰ نفر بودند. نمونه آماری در بخش کمی با استفاده از جدول کرجسی - مورگان ۲۰۰ نفر و به صورت تصادفی ساده مشارکت داشتند. ابزار جمع آوری اطلاعات شامل مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته در رابطه با وضعیت بازار کار استان مازندران تا افق ۱۴۰۴ با رویکرد مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی بودند که بعد از تایید روایی صوری و محتوایی آنان، پایایی پرسشنامه $\alpha=0/75$ ؛ محاسبه شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها، از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد؛ که "ایجاد شهرک های صنعتی کوچک و کارگاه های تولیدی بومی در استان" با ضریب استاندارد (۰/۹۳) و "جلوگیری از هجوم واردات به استان و توسعه فرهنگ مصرف گرایی در استان"؛ با ضریب استاندارد (۰/۷۰) و "نیازسنجی در نظام آموزشی استان مازندران"؛ با ضریب استاندارد (۰/۴۹) به ترتیب بیشترین اثرگذاری را در بازار کار مازندران در راستای افق ۱۴۰۴ داشته است. نتیجه اینکه استان مازندران ظرفیت های لازم برای کارو تولید وجود دارد؛ به عبارتی بازار کار مازندران در افق ۱۴۰۴ می تواند اشتغال کامل باشد؛ اگر دو مسئله اصلی مورد توجه مسئولین و مردم مازندران قرار گیرد؛ که عبارتند از روحیه و تفکر جهادی و اقتصاد مقاومتی.

واژگان کلیدی: بازار کار، مدیریت جهادی، اقتصاد مقاومتی، اشتغال کامل.

^۱ دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه علوم دریایی امام خمینی(ره)، مازندران، ایران. نویسنده مسئول (alipoor.alireza@yahoo.com)

^۲ دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، مازندران، ایران. (tenayati@yahoo.com)

۱. مقدمه

با وقوع انقلاب اسلامی تلاش های فراوانی در جهت تحول در توسعه نیافتگی ایران صورت پذیرفت. متأسفانه بیکاری به عنوان یک چالش در نظام جمهوری اسلامی ایران مطرح می باشد. طرح ایده و نظریه اقتصاد مقاومتی به مثابه الگویی از مدیریت جهادی، از سوی مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۹ در پاسخ به این حربه دشمنان و در راستای از بین بردن بیکاری بود. دوران کنونی کشور نیازمند حرکت جهادی در عرصه های مختلف می باشد. اهمیت استفاده از مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی فاصله گرفتن از مدیریت با مبانی غربی و توسعه منابع انسانی و تربیت مدیرانی است که تنها به فکر سودآوری و منفعت شخصی نباشند بلکه آن مدیران تربیت انسان های توانمند و پویایی اقتصاد را با استفاده از معیارهای اسلامی رقم زنند که برای تحقق سیاست های اقتصاد مقاومتی نیازمند عزم بالا و روحیه جهادی مسئولین می باشد؛ به عبارتی پیش زمینه های مدیریت جهادی، رعایت کردن اصول اقتصاد مقاومتی می باشد (حسین پور و همکاران، ۱۳۹۵). اما مسئله بیکاری یکی از مشکلات جامعه ایران در حال حاضر بوده و از طرفی تغییرات در آینده بازار کار ملموس می باشد. انسان در دنیای متغیر زندگی می کند؛ نیروی کار در آینده با دنیایی متفاوت از امروز روبرو خواهد شد. در سایه این تغییرات، بسیاری از صاحب نظران معتقدند ماهیت کار در حال تغییر و تحولی اساسی است. چشم انداز اشتغال بازار کار ایران، نیازمند مجموعه مهارت هایی است که باید منابع انسانی جامعه ایران، این مهارت ها و تخصص ها را کسب نمایند. لذا در دنیای متغیر کنونی، جوامعی موفق هستند که به خوبی فضای موجود و تعاملات آینده را بشناسند و بر مبنای آن چشم انداز، راهبرد و برنامه های مناسبی را اتخاذ نمایند. شناخت آینده کار بدون تحلیل اطلاعات و بررسی روندهای جاری تغییرات جامعه ممکن نبوده و انجام فعالیت های بلند مدت بدون این شناخت، نتیجه مطلوب را در بر نخواهد داشت. بررسی وضعیت ۱۰ ساله بازار کار ایران از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳ نشان می دهد اگر شرایط کنونی بازار کار مانند نرخ بیکاری دورقمی، کاهش نرخ مشارکت اقتصادی، نرخ بالای بیکاری جوانان و سهم بالای بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی ادامه یابد، روز به روز بر مشکلات بازار کار اضافه خواهد شد (مدرسی و همکاران، ۱۳۹۴).

بررسی های انجام شده در رابطه با بازار کار ایران نشان دهنده افزایش متقاضیان بازار کار در سه دوره زمانی شامل قبل از سال ۲۰۰۶، بین ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۳ و بعد از ۲۰۱۳ تا کنون بوده که در این سه بازه زمانی متغیرهای نرخ مشارکت در بازار کار و همچنین تعداد دانش آموختگان دچار تغییر می باشد (نیلی، ۱۳۹۶). عامل تفکیک این بازه ها از یکدیگر نرخ مشارکت است، چرا که در هر سه دوره تعداد فارغ التحصیلان در کشور در حال افزایش بوده و تاکنون نیز این روند ادامه دارد. از طرفی از سال ۲۰۱۱ تاکنون تعداد دانشجویان در سطح کشور کاهش یافته و شیب نزولی این روند در دو سال اخیر تندتر نیز شده است. روند کاهش تعداد دانشجویان و روند افزایشی تعداد فارغ التحصیلان می تواند پیام های زیر را برای سیاست گذار داشته باشد:

۱. ظرفیت در بازار کار برای قشر تحصیل کرده بسیار ضعیف است.
۲. تفاوت ذائقه کار در کارجویی برای دو قشر تحصیل کرده و تحصیل نکرده متفاوت است.
۳. میزان توقعات این دو قشر، از بازار کار یکسان نیست.

۴. تحصیل کرده می تواند به عنوان کارآفرین کمکی برای بازار کار باشد.

لذا با در نظر گرفتن موارد فوق بازار کار کشش لازم برای رفع نیاز هر دو گروه را ندارد و باید راهکار هایی اندیشید.

از طرفی استان مازندران علیرغم وجود پتانسیل های بالای اقتصادی دارای نرخ بیکاری ۱۲/۱ درصد است که طی ۵ سال اخیر افزایش یافته و در رتبه ششم کشور از لحاظ بیکاری قرار دارد. متأسفانه آمارهای موجود نشان دهنده عدم توجه جدی و تفکر جهادی مسئولین به پیاده سازی اقتصاد مقاومتی در استان مازندران می باشد. وضعیت و ساختار اقتصادی استان مازندران بویژه، طی ۱۰ سال گذشته دارای تحولات و تغییرات مشهودی بوده که مهمترین آنها در قالب رشد فزاینده فعالیت های خدمات محور و ایجاد زیرساخت های مسافر پذیری همچو ویلا، مجتمع های خدماتی، تفریحی - سیاحتی نمایان شده است. اگرچه می توان یکی از دلایل جابجایی نیروی کار از سمت کشاورزی و صنعت به سمت خدمات را وجود ارزش افزوده بالاتر خدمات مسافرپذیری نسبت به سایر فعالیت های اقتصادی در استان مازندران دانست؛ اما دلیل اصلی و عمده آن سهل الوصول بودن مطالبه و آسانی فرآیند تلاش و کوشش است که متأسفانه باعث عدم تلاش جوانان استان در فعالیت های تولیدی می باشد. جمعیت کل استان مازندران ۳۳۴۳۷۲۷ نفر که ۴/۱ درصد از جمعیت کشور را شامل می شود. از این تعداد ۴۲/۷ در نقاط شهری و ۵۷/۳ درصد در نقاط روستایی و غیره ساکن هستند. مازندران سهمی از منابع نفتی در تولید ناخالص داخلی ندارد ولی با بهره گیری از توان بالقوه اقتصادی موجود در منطقه توانسته جایگاه خود را با درآمد مناسب حفظ نماید. اختصاص ۴/۳ درصد تولید ناخالص داخلی یعنی اندکی بیشتر از سهم جمعیتی استان به معنی بهره‌وری در حد متوسط کشوری از مزیت ها و منابع اقتصادی استان می باشد. تحولات اقتصادی استان وابستگی کمتری به درآمدهای نفتی دارد، به گونه ای که در سال های با درآمد نفتی پائین کشور، این استان در رتبه بالای درآمدی قرار داشته است. نکته قابل توجه دیگر سهم کوچک صنعت از تولید ناخالص داخلی استان است که نشان می دهد صنعت در استان، علی رغم کوشش های صورت گرفته رشدی متناسب با کشاورزی و خدمات نداشته است.

مازندران در تولید برنج، گیلاس، گوجه فرنگی، هلو، شلیل، پرتغال، نارنگی، کیوی، چای، گوشت قرمز، مرغ، تخم مرغ، شیر، عسل، ماهیان گرم آبی و سرد آبی دارای رتبه کشوری از ۱ تا ۵ می باشد. مطابق آمار وزارت صنعت، معدن و تجارت و اسناد بالادستی کشور، مازندران از نظر برخورداری از مزیت نسبی در رتبه ۱۰ و از نظر توسعه یافتگی صنعتی در رتبه ۱۵ کشور قرار دارد. استان مازندران بدلیل استعدادهای خود و همچنین وجود قوانین سختگیرانه زیست محیطی، توسعه چندان در زمینه صنایع نداشته است. مهمترین رتبه های معدنی استان مازندران نسبت به کشور می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

از نظر ذخیره فلورین در کشور رتبه اول، از نظر ذخیره ذغال سنگ در کشور رتبه دوم، از نظر ذخیره سنگ گرانیت در کشور رتبه اول، بیشترین سهم واحدهای تولیدی معدنی استان متعلق به معادن واریزه کوهی و زغالسنگ و سنگ آهک و لاشه میباشد. آمارهای موجود نشان می دهد که مازندران از نظر برخورداری از مزیت نسبی در بخش خدمات رتبه ۲ کشور و از نظر توسعه یافتگی در بخش خدمات رتبه ۶ را در کشور دارا می باشد که سهم خدمات در اشتغال حدود ۵۰٪ و شامل حوزه های تجاری (خرده و عمده فروشی،

خدمات آموزشی، خدمات رفاهی و شهری و ... می شود. (طرح توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار، ۱۳۹۵)؛ اما سؤال این است که چرا این استان علی رغم دارا بودن ظرفیتهای بالقوه، نرخ بیکاری دو رقمی دارد؛ استان مازندران تا رسیدن به وضعیت اشتغال کامل در افق ۱۴۰۴ نیازمند کارجهادی زیادی می باشد که با توجه به دو بحث بسیار مهم اقتصاد مقاومتی و مدیریت جهادی؛ محققین به دنبال بررسی وضعیت بازار کار کشور در افق ۱۴۰۴ با محوریت استان مازندران هستند تا با یک پژوهش جامع، ضمن آینده نگری در وضعیت بازار کار در استان مازندران، اهمیت مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی را به عنوان دو راهبرد کلی همراه با راهکارهای عملیاتی را در راستای حرکت به سمت اشتغال زایی ارائه گردد در این راستا این پژوهش به دنبال پاسخ به سوالات زیر است.

- وضعیت بازار کار استان مازندران با محوریت اقتصاد مقاومتی چگونه است؟
- ابعاد بازار کار استان مازندران برای اشتغال کامل در راستای سیاستهای اقتصاد مقاومتی کدام است؟
- اولویت بندی ابعاد بازار کار استان مازندران برای اشتغال کامل در چشم انداز افق ۱۴۰۴ چگونه است؟
- چه الگویی را می توان در جهت وضعیت بازار کار استان مازندران با محوریت مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی در افق ۱۴۰۴ ارائه نمود؟
- میزان تناسب الگوی ارائه شده چه اندازه است؟

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱. بازار کار و سند چشم انداز ۱۴۰۴

رهبر معظم انقلاب بعد از مشورت های فراوان با کارشناسان و مراکز مسئول، "چشم انداز جمهوری اسلامی در افق سال ۱۴۰۴ ه ش" را ترسیم فرموده اند که در تاریخ ۱۳ آبان ۱۳۸۲ توسط رهبر معظم انقلاب به سران قوای سه گانه ابلاغ شد؛ در این سند قید شده است که با اتکال به قدرت لایزال الهی و در پرتو ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه ریزی شدن و مدبرانه جمعی و در مسیر تحقق آرمان ها و اصول قانون اساسی، در چشم انداز ۲۰ ساله، ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده در روابط بین الملل؛ جامعه ایرانی در افق این چشم انداز، چنین ویژگی هایی خواهد داشت:

توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود متکی بر اصول اخلاقی و ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان ها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی، برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فن آوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۲). به دلیل اهمیت بازار کار در سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، وضعیت "اشتغال کامل نیروی کار"

تصویر شده است. با بررسی روند عرضه و تقاضای نیروی کار فارغ التحصیلان مؤیدکننده این مطلب است که بازار کار نیروی انسانی متخصص نسبت به بازار کار کشور با عدم تعادل بیشتری مواجه بوده است؛ به عبارتی تا افق ۱۴۰۴ نیازمند توجه ویژه به مؤلفه‌های اثرگذار در بازار کار بوده که جدول (۱) آورده شده است.

جدول ۱: تبیین مؤلفه‌های اثرگذار در آینده بازار کار در افق ۱۴۰۴

تبیین مؤلفه	مؤلفه‌های اثرگذار بازار کار در افق ۱۴۰۴
<p>✓ در آینده، تمامی کسانی که تمایل به مشارکت در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی دارند، باید از سطوح جدید مهارتهای فنی و حرفه‌ای یا سطوح تخصصی آموزش عالی برخوردار باشند.</p> <p>✓ خداحافظی با مدارک دانشگاهی در اقتصاد دانش - محور: اقتصاد کنونی، اقتصاد دانش - محور است. در اقتصاد دانش - محور شما دیگر برای اینکه درآمد خوبی داشته باشید، نیازی به مدرک دانشگاهی نخواهید داشت، بلکه نیاز به مهارت در مشاغل آینده دارید (درگی، ۱۳۹۴).</p>	<p>آینده کار و مدارک تحصیلی (خداحافظی با مدارک دانشگاهی)</p>
<p>✓ ویژگی بازار کار نیازمند نظام اطلاع رسانی و مراکز کاربایی خیلی پیشرفته، دقیق و کارآمد است، چون این امکان وجود دارد که بسیاری از افراد در حین اینکه مشغول به کار هستند، با توجه به زمان پایان قرار کار خود، در جستجوی کار و شغل دیگری نیز باشند (طائی، ۱۳۸۲)، در آینده کار، قرارداد بین کارگر و کارفرما در حال از بین رفتن است.</p>	<p>آینده کار و نوع استخدام</p>
<p>✓ از نظر کارفرما یا مدیر در یک بنگاه عصر جدید، بسیاری از کارکنان باید مهارتهای اساسی داده کاوی، تولید اطلاعات، مقایسه اطلاعات، عواقب حاصل از اطلاعات، ارتباط اطلاعات، گفتگو، دانش ورزی و خردمندی را داشته باشند تا بتوان از آنها استفاده مطلوب را به عمل آورد.</p> <p>✓ بنگاه‌ها صرفاً تقاضاکننده کار به مفهوم سنتی نیستند. تقاضای کار تنها قالب و فرصتی برای تقاضای دانش (تخصص و مهارت) جدید است. افراد نیز در قالب کار، دانش جدید عرضه می‌کنند.</p>	<p>آینده کار و مهارتهای جدید در بازار کار</p>
<p>✓ در آینده کار، انسان فرهیخته سمبل جامعه مبتنی بر دانش به حساب می‌آید و ظرفیت ایفای نقش‌ها و وظایف را تعیین می‌کند. انسان فرهیخته همگام با تبدیل دانش و آگاهی به منابع کلیدی جامعه، با الزامات جدید، چالش‌های تازه، و مسئولیت‌های جدید روبرو می‌شود.</p> <p>✓ بنابراین به ناگزیر باید خود را برای زندگی و کار همزمان در دو فرهنگ جداگانه؛ یعنی فرهنگ جهانی که بر واژه‌ها و ایده‌ها در سازمان استوار است، و فرهنگ اجتماعی و ملی، که بر افراد و روابط و سنت‌ها تأکید دارد؛ مهیا سازد.</p>	<p>آینده کار و منابع انسانی فرهیخته</p>

تبيين مؤلفه	مؤلفه‌های اثرگذار بازار کار در افق ۱۴۰۴
<p>✓ در دنیای امروز مهارت‌هایی که فرد در ۵۰ سال گذشته کسب کرده است، برای ادامه زندگی و کار او کفایت نمی‌کند. یادگیری چگونه آموختن، حل مسأله، درک نقادانه و یادگیری آتیه‌نگر، در عصری که ۶۰٪ از بازار کار و مشاغل دو دهه آینده یا خیلی زود از آن زمان، ناشناخته است، تنها بخشی از مهارت‌های اصلی و توانمندی‌های مورد نیاز همگان است (یونسکو، ۲۰۰۱).</p>	<p>آینده کار و یادگیری مادام‌العمر</p>
<p>✓ کار شایسته از مفاهیمی است که اخیراً در ادبیات بین‌المللی حقوق کار وارد شده و به عنوان یکی از ابعاد اصلی توسعه پایدار شناخته شده است. کار شایسته تأکید بر کرامت انسانی دارد (فیض‌پور و همکاران، ۱۳۹۵).</p>	<p>آینده کار و کار شایسته</p>

۲-۲. اقتصاد مقاومتی و مدیریت جهادی - سیاست‌های اشتغال کامل (آینده کار در افق ۱۴۰۴)

۲-۲-۱. تعریف اقتصاد مقاومتی

مقام معظم رهبری در بیانات خود در دیدار با جمعی از کارآفرینان کشور در تاریخ ۱۳۸۹/۶/۱۶ برای اولین بار اصطلاح "اقتصادمقاومتی" را بیان کردند؛ بعد از بیان اقتصاد مقاومتی تعاریف متفاوتی از آن شده است تعریف جامع و کامل از اقتصاد مقاومتی را خود رهبر فرزانه انقلاب ارائه داده‌اند. ایشان در دیدار دانشجویان در مورخ ۱۳۹۱/۵/۱۶ فرمودند: اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تعیین‌کننده رشد و شکوفایی کشور باشد.

از نظر مقام معظم رهبری برای ایجاد یک منظومه‌ی کامل در زمینه‌ی مسائل اقتصاد؛ یعنی اصلاح الگوی مصرف، مسئله‌ی جلوگیری از اسراف، مسئله‌ی همت مضاعف و کار مضاعف، مسئله‌ی جهاد اقتصادی، و تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی نیازمند پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی هستیم.

اساسی‌ترین مؤلفه‌ها و ویژگی‌های اقتصاد مقاومتی از دیدگاه رهبر معظم انقلاب عبارتند از: ایجاد تحرک و پویایی در اقتصاد کشور و بهبود شاخص‌های کلان؛ توانایی مقاومت در برابر عوامل تهدیدزا، تکیه بر ظرفیت‌های داخلی؛ همت جهادی، مدیریت جهادی، مردم‌محوری، امنیت اقلام راهبردی و اساسی، کاهش وابستگی به نفت، اصلاح الگوی مصرف، فسادستیزی، دانش‌محوری.

۲-۲-۲. تعریف مدیریت جهادی

مقام معظم رهبری مدیریت جهادی را همان کار و تلاش با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت می‌داند (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲)، مدیریت جهادی در واقع همان مدیریت علمی است که بر اساس فرمول‌ها و قوانین مطرح در دانش مدیریت پایه‌ریزی شده است. فرق این نوع مدیریت با مدیریت صرف در این است که مبنای مدیریت جهادی، مبنای اسلامی و ارزشی است و می‌توان گفت: مدیر مسلمان با در نظر گرفتن ابعاد دینی و

ایمانی به مدیریت؛ تعریف تازه‌ای می‌بخشد و مفهوم مدیریت جهادی را به وجود می‌آورد. در مدیریت جهادی، که بر گرفته از مدیریت اسلامی است، به علم، فرهنگ و انسان و ارزش‌های انسانی توجه ویژه‌ای شده است؛ بدین ترتیب مدیریت جهادی نوعی مدیریت ارزشی و با اصالت فرهنگی و هماهنگ با مدیریت علمی است (افتخاری و همکاران، ۱۳۹۷).

۲-۳. ارتباط اقتصاد مقاومتی با مدیریت جهادی

تأکیداتی که رهبر معظم انقلاب در طی سالیان گذشته به موضوع اقتصاد مقاومتی و مدیریت جهادی داشته‌اند، نشان دهنده ارتباط ویژه بین این دو مقوله مهم می‌باشد؛ تا جایی که در ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی بیان می‌کنند که با هدف تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با رویکردی جهادی، انعطاف پذیر، فرصت ساز، مولد، درون‌زا، پیشرو و برون‌گرا ابلاغ می‌گردد (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲).

لیکن به این موضوع نیز باید توجه داشت که تحقق اقتصاد مقاومتی در گرو مدیریت جهادی بوده و متناسب با ساختارها و امکانات موجود در کشور است که با انجام یک حرکت جهادی می‌توان گام‌های مؤثری در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی برداشت. در پژوهش‌های مختلفی ارتباط بین مدیریت جهادی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی مورد تأیید قرار گرفته است. کشور جمهوری اسلامی ایران که مصمم است اقتصاد تک محصولی و مبتنی بر درآمد نفت را متحول نموده و به سمت عدم وابستگی به نفت حرکت کند، موضوع اقتصاد مقاومتی یک راهکار و نقشه راه سازنده است. در صورتی که "جهت‌گیری حرکت" به سمت شاخصه‌های مطلوب فرهنگ و مدیریت جهادی مشخص گردد و برنامه تغییر برای رفتن از وضع موجود به سمت مطلوب به طور کلی تدوین شود لازم است که سیستم استقرار یا اجرایی متناسب با چشم‌انداز مطلوب مورد توجه واقع شود. برای این منظور مدیران جهادی می‌توانند در ۳ حوزه در نظام مدیریتی نقش آفرینی کنند (امیری، ۱۳۹۳).

۱. تناسب فرهنگ با ساختار و فرایندها

۲. تناسب فرهنگ با استراتژی و تدوین راهبردها

۳. تناسب فرهنگ با مدیریت منابع انسانی و شایسته سالاری

در کشور ایران با گذشت بیش از ۴۰ سال از انقلاب اسلامی و انجام انقلاب فرهنگی در دانشگاه‌ها و تأسیس مراکز بزرگ پژوهشی و وجود زمینه‌های کاملاً آماده و مناسب برای انعقاد نطفه‌های نظریه‌پردازی و مطالعات پژوهشی، مطابق نیاز سازمان‌های ایرانی، از داشتن نظریه علمی-کاربردی مدیریت محروم و کار قابل اعتنائی را در برنامه‌های پیشرفت کشور به ثبت نرسیده است (حاجی شریف، ۱۳۹۰: ۱۵). برای نهادینه کردن فرهنگ و مدیریت جهادی در جامعه کنونی ما علاوه بر لزوم شناخت دقیق اصول و مبانی آن نیاز به مدیرانی داریم که به صورت پایه‌ای با اصول فرهنگ و مدیریت جهادی آشنا شده و آموزش دیده شده باشند و ابزارها و عناصر مورد نیاز در وجود این مدیران نهادینه و عجین شده باشد.

یکی از برنامه‌هایی که با توجه به اهمیت موضوع اقتصاد مقاومتی و بازار کار تدوین شده است؛ سیاست‌های سیزده گانه اشتغال کامل بوده از سوی مقام معظم رهبری به دستگاه‌ها ابلاغ شده است. بند دوم این سیاست‌ها

آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقاء توان کارآفرینی با مسؤولیت نظام آموزشی کشور (آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای و آموزش عالی) و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاه‌های اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آنها، همچنین ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فناوری و اقتصاد دانش بنیان اشاره شده است. لذا مطابق با سیاست‌های اشتغال کامل و براساس ظرفیت‌ها و توانایی‌های داخل کشور که مورد تأکید سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی است باید با مدیریت جهادی مسؤولین؛ آینده بازار کار در افق ۱۴۰۴ که همان اشتغال کامل بوده، پیگیری شود. اقتصاد مقاومتی نگاهی دورن‌زا و برون‌نگر دارد؛ که این نگاه درون‌زا باید در بین مسؤولین استان مازندران وجود داشته باشد، وجود جمعیت جوان و دارای تخصص در استان مازندران، وجود مراکز آموزشی در حوزه علوم فنی مهندسی و علوم طبیعی و کشاورزی در مازندران، داشتن کشاورزی بسیار مطلوب همراه با آب و هوای مناسب، برخورداری از مزیت نسبی در صنعت و معدن، برخورداری از نعمت دریا با تمام منابع و ظرفیت‌های آن، توان بالقوه کارآفرینی و وجود شرکت‌های دانش بنیان در استان، نشان‌دهنده این است که مازندران دارای پتانسیل‌های درون‌زا زیادی بوده که نیازمند تفکر جهادی مسؤولین و کار جهادی مردم استان می‌باشد.

۲-۳. پیشینه پژوهش

خزایی و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی به بررسی تجزیه و تحلیل و اثرات توسعه صنعت گردشگری سلامت در استان مازندران پرداختند؛ استان مازندران با وجود طبیعت بکر، آب و هوای مطبوع و چشمه‌ها و آبگرم‌های طبیعی در گردشگری سلامت نقش به‌سزایی را ایفا می‌کند، نتایج تحقیق نشان داد که عوامل اصلی در گردشگری سلامت استان مازندران شامل سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، عامل انسانی، عامل فناوری اطلاعات، عامل طبیعی، عامل میراث فرهنگی، عامل خدمات درمانی می‌باشد.

برارپور (۱۳۸۷) به ارزیابی طرح‌های اقتصادی و توسعه‌ای غرب مازندران بر اساس میزان ایجاد ناپایداری در توسعه ناحیه‌ای پرداخت. با استفاده از روش تحلیل محتوا، ابتدا با رویکردی سیستمی و تکیه بر "مدلی ریاضی اصیل" به ارزیابی و تحلیل عملکرد طرح‌های اقتصادی - توسعه‌ای غرب مازندران پرداخته و در ادامه با استفاده از روش یاگر به امتیازدهی و رتبه‌بندی آنها می‌پردازد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد طرح‌های اقتصادی - توسعه‌ای آن منطقه بیش‌آنکه منفعت‌زا عمل کنند، توسعه ناحیه‌ای و محلی را در آن منطقه به سمت ناپایداری سوق داده‌اند. ارایه سیاست‌های بهینه برای انتقال وضع موجود در آن منطقه به سمت موقعیتی مطلوب (تر) به لحاظ پایداری توسعه از یافته‌های تکمیلی این مطالعه است.

دبیرخانه ستاد اقتصاد مقاومتی استان مازندران (۱۳۹۶)، راهکارهای توسعه ظرفیت‌ها و بسترهای تولید و اشتغال استان مازندران را شامل فرصت‌ها و اولویت‌های سرمایه‌گذاری در استان (مطالعات آمایش استان)، تعریف پروژه‌های محوری، مشارکتی و توانمندسازی، اجرای طرح توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار (تکاپو) در استان، تعیین مشخصات خوشه‌های صنعتی (تولیدی) و شهرک‌های صنعتی، شناسایی قطب‌های صنایع

تبدیلی مصوب قرارگاه جهاد اقتصادی مرکز استان (بسیج سازندگی) و شناسایی معین‌های اقتصادی و مذاکره با تعدادی از معین‌های سرمایه‌گذاری و تسهیلمان استان و کشور بیان می‌کند.

امینی (۱۳۹۴) مطالعه‌ای با عنوان "تحلیل بازار کار و سیاست‌های اشتغال زایی اقتصاد ایران با تاکید بر برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی" انجام داد. بررسی مواد قانونی مرتبط با اشتغال در طول برنامه توسعه نشان داد که در برنامه‌های اول و دوم، سیاستگذاران و تصمیم‌گیران کشور سعی داشته‌اند از طریق اعطای تسهیلات ارزان قیمت و یا لحاظ اعتبارات لازم برای اجرای برنامه‌های مربوط به اشتغال در بودجه‌ای سالانه کشور به ایجاد اشتغال بپردازند. بررسی روند عرضه و تقاضای نیروی کار فارغ‌التحصیلان در گذشته موید این مطلب بوده که بازار کار نیروی انسانی متخصص نسبت به بازار کار کشور با عدم تعادل بیشتری مواجه بوده است. بنابراین ضروری است تا با رویکردی متفاوت از گذشته نسبت به ارائه‌ی راهبردهای مناسب جهت تعادل بخشی بازار کار و افزایش سطح اشتغال فارغ‌التحصیلان و نیروی متخصص اقدام کرد. نتایج همچنین نشان داد فضای اقتصادی کشور و محیط بازار کار داخلی از انعطاف لازم برای انجام سرمایه‌گذاری کلان به ویژه در طرح‌های کاربر برخوردار نیست و افزایش قابلیت‌های فنی و تخصصی به بیکاران از طریق ارائه‌ی آموزش‌های مهارتی به عنوان یکی از سیاست‌های فعال بازار کار میتواند جهت بهبود وضعیت اشتغال کشور مدنظر قرار گیرد.

فلاح محسن خانی (۱۳۹۴) در سال ۱۳۹۴ مطالعه‌ای با عنوان "تحلیل نیروی کار ایران با استفاده از آمارهای جریان" انجام داد. طبق تحلیل‌های بدست آمده جابجایی نیروی کار و ساختار آن، احتمالات تغییر وضعیت نیروی کار، برآورد تعداد دفعات تغییر وضعیت افراد، برآورد شاغلان مستمر، متوسط مدت هریک از وضعیت‌های نیروی کار به همراه شاخص مدت حضور مورد انتظار و طول دوره‌های مورد انتظار در وضعیت‌های مختلف نیروی کار، متوسط احتمال دفعات ورود جوانان محصل غیرفعال به نیروی کار همراه با تعداد آنها، احتمال بیکاری در بخش‌های عمده‌ی اقتصادی، احتمال تغییر فعالیت شاغلان کشاورزی، احتمال بیکاری در وضعیت‌های مختلف شغلی، تغییر وضع شغلی شاغلان بخش عمومی بر وضعیت بازار کار موثرند.

حاجی نوروزی و مرادی (۱۳۹۵) مطالعه‌ای با عنوان "ضرورت نگاهی عمیق‌تر به نرخ بیکاری و کاستی‌های آن: تحلیلی بر بازار کار ایران" انجام دادند. طبق بررسی‌ها از چالش‌های اساسی بازار کار کشور می‌توان به مواردی مانند اشتغال ناقص، بیکاری زنان، جوانان و دانش‌آموختگان؛ وجود جمعیت میلیونی دانشجویان، سهم بالای جمعیت غیرفعال از جمعیت کشور، عدم ورود جمعیت جدید در سن کار به بازار کار، اعمال سیاست‌هایی همچون توسعه‌ی آموزش عالی بدون افزایش در مهارت آموزی در بین فارغ‌التحصیلان دانشگاهی اشاره کرد. وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی (۱۳۹۵) در طرح تکاپو به مطالعه وضعیت بازار کار مازندران پرداخته است که این طرح بیان می‌کند که بررسی روند اشتغال استان در بیست سال اخیر، تغییر نگرش از کسب و کار کشاورزی به خدمات را به وضوح نشان می‌دهد. علت عمده این دگردسی، گسترش فرهنگ مسافرت در کشور و گسترش زیرساخت‌های گردشگری باشد. ایجاد یک نوع فرهنگ در استان‌های همجوار این استان و بطور خاص در استان تهران منجر به آن شده که مردمان ساکن در آن، برای گذراندن تعطیلات آخر هفته، با یک مسافرت ۳ الی ۴ ساعته خود را به استان مازندران رسانده و اقامت‌های دو یا سه روزه در این استان

داشته باشند. گسترش این فرهنگ در تهران که "باید برای استراحت آخر هفته سفری به شمال کشور و خاصه مازندران داشت"، تغییرات فرهنگی، زیست محیطی و اقتصادی مشهودی در مازندران ایجاد نموده است. روند این تغییرات را به روشنی می‌توان طی 20 سال اخیر مشاهده نمود. بسیاری از زمین‌داران (که شغل غالب آنها کشاورزی بوده است) با فروش زمین‌های خود و یا تبدیل آن به ویلا و مراکز رفاهی اقدام به کسب سود نموده و دیگر تمایل چندانی به شغل‌های پر زحمت و کم سود در حوزه کشاورزی نشان نمی‌دهند.

۳. روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد ترکیبی یا آمیخته^۱ از طریق تلفیق روش‌های کیفی و کمی استفاده شده است. با توجه به هدف اصلی که بررسی بازار کار ایران در افق ۱۴۰۴ با محوریت استان مازندران و در نظر گرفتن اقتصاد مقاومتی و مدیریت جهادی بوده؛ که به منظور بررسی عمیق و شناخت بیشتر موضوع از طرح اکتشافی که یک نوع روش ترکیبی است، استفاده شده است. برای تعیین نمونه‌های بخش کیفی پژوهش از روش نمونه‌گیری هدفمند^۲ استفاده شد. در پژوهش‌های کیفی، نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع داده‌ها^۳، ادامه پیدا می‌کند؛ که در این پژوهش تعداد ۸ نمونه مورد نظر در این زمینه تکمیل شد.

جامعه آماری پژوهش در بخش کمی، شامل دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های استان مازندران و کارشناسان ادارات دولتی استان بودند؛ نمونه‌ها در این مرحله به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. جامعه آماری پژوهش حاضر ۴۰۰ نفر بود. حجم نمونه برای این مطالعه بر اساس جدول کرجسی - مورگان ۲۰۰ نفر محاسبه شد.

۴. تجزیه و تحلیل داده ها و یافته‌های پژوهش

در بخش کیفی این پژوهش از مصاحبه‌های انفرادی عمیق و اکتشافی استفاده شده است. در مصاحبه‌های انفرادی با مصاحبه شوندگان، برای بررسی مقدماتی، ۲ سؤال در رابطه با بازار کار ایران و اقتصاد مقاومتی با محوریت استان مازندران در افق ۱۴۰۴؛ همچنین ۲ سؤال در رابطه با استعدادهای بازار کار مازندران و ۱ سؤال در رابطه با مدیریت جهادی برای اشتغال کامل فارغ التحصیلان دانشگاه‌های مازندران استفاده شد. برخی از مصاحبه‌ها به صورت تلفنی و برخی به صورت حضوری انجام گرفت. با توجه به پاسخ مصاحبه شوندگان، سؤال‌های دیگری نیز مطرح گردید. هدف از طرح این سؤالات، استخراج جزئیات بیشتر از مصاحبه بود، در حین مصاحبه سعی گردید مهمترین مباحث ثبت گردد.

¹Mixed Method

²Judgemental Sampling

³Data Saturation

۴-۱. تحلیل داده‌های کیفی

بعد از انجام ۸ مصاحبه، با بررسی پاسخ‌های مشارکت کنندگان اشباع داده‌ها حاصل گردید؛ که ابعاد اصلی بازار کار ایران و توانمندی‌های بازار کار استان مازندران برای افق ۱۴۰۴ با محوریت اقتصاد مقاومتی و کار جهادی و همچنین موانع اشتغال کامل در بازار کار استان استخراج گردیدند. پس از انجام مصاحبه‌ها و پیاده سازی آنها توسط پژوهشگر از روش تحلیل محتوا استفاده شده است؛ که نخستین مرحله آن مرحله کدگذاری است، انجام گرفت. این کدگذاری خود در سه مرحله بنام‌های کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی صورت می‌گیرد. پژوهشگر با مطالعه گزاره‌های کلامی (متن صحبت‌های مصاحبه شونده‌گان)، با توجه به هدفی که از سئوالات مصاحبه داشته، هنگام مواجهه با ابعاد بازار کار ایران با محوریت استان مازندران؛ به آنان یک کد اختصاص داده است. وقتی متن گزاره‌های کلامی مورد بررسی قرار گرفت، اگر واحد ثبت کلمه در راستای اهداف ویژه پژوهش بود، هر بار که به کلمه مورد نظر برخورد نموده، کد مخصوص به آن داده شد، بنابراین مفاهیم اصلی سئوالات در رابطه با بازار کار، بازار کار استان مازندران و اشتغال فارغ التحصیلان و جوانان جویای کار دانشگاه‌ها شناسایی شده که در کدگذاری باز قرار گرفتند، سپس با پیوند دادن این مفاهیم و در راستای شناسایی مولفه‌های اصلی، کدگذاری محوری با تمرکز بر یک مقوله ارائه شد. بعد از آن برای انجام کدگذاری انتخابی، یک تحلیل از روابط بین مقوله‌های کدگذاری محوری صورت پذیرفت؛ بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌های عمیق و اکتشافی و کدگذاری و تحلیل محتوای متن مصاحبه‌ها و در عین حال مطابقت آنها با مبانی نظری، طبق نظر مشارکت کنندگان مقوله‌ها و عوامل اصلی (ابعاد) و فرعی (مؤلفه‌ها) ایجاد اشتغال در افق ۱۴۰۴ استان مازندران که نیازمند کار جهادی و اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی بوده در جدول شماره (۲) نمایش داده شده است.

جدول شماره (۲) نتایج تحلیل محتوای مصاحبه‌ها و کدگذاری باز: ابعاد و مؤلفه‌ها

مؤلفه‌ها	ابعاد
تنبلی و راحت طلبی جوانان (در تضاد با روحیه جهادی می باشد)	بعد آموزشی و فرهنگی
بالا بردن سطح انتظارات جوانان و عدم آشنایی آنان با شرکت‌های دانش بنیان و فعالیت‌های کارآفرینی	
فرهنگ خانواده‌های استان، فرهنگ راحت طلبی (در تضاد با فرهنگ جهادی)	
فرهنگ تجمل گرایی در خانواده‌های مازندرانی	
عدم یادگیری فرزندان در ایده پردازی	
سطح تحصیلات بالا در بین جوانان استان	
وجود دانشگاه‌های بسیار زیاد در استان مازندران	
از بین رفتن هویت فرهنگی استان مازندران	
ضعف فرهنگ کار کشاورزی در مازندران	
تاثیرپذیری زیاد مردم مازندران از فرهنگ پایتخت (تهران)	
وجود فرهنگ "نمی شود" و "نمی توانم" در بین جوانان	
نداشتن مهارت جوانان جویای کار مازندران و فارغ التحصیلان دانشگاهی استان، در	

مؤلفه‌ها	ابعاد
راستای افق ۱۴۰۴	
نبود تفکر دریایی و فرهنگ دریایی در مسئولین و مردم استان	
پژوهش سرای دانش آموزشی	
شأن و جایگاه فارغ التحصیلان در بازار کار	
سیستم آموزش و پرورش استان	
وجود مهاجرت معکوس در روستائیان	
عدم آمایش در رشته‌های تحصیلی دانشگاهی متناسب با نیاز استان	
بیکاری تحصیل کرده‌های با مقاطع تحصیلی بالاتر از کارشناسی	
ارائه نشدن آموزش‌های لازم در زمینه شناسایی مشاغل جدید در استان	
تقویت کشاورزی شرق استان در راستای اجرای طرح تکاپو	
وجود زمین‌های کشاورزی بسیار مطلوب در شرق مازندران	
تقویت بازار کار دامداری همراه با کشاورزی (در راستای اقتصاد درون زا)	
عدم حمایت جدی از باغداری استان	
تقویت در تنوع کشت انواع مرکبات که در دنیا وجود دارد و قابلیت کشت آن در مازندران می باشد	
فروش زمین‌های آبا و اجدادی مخصوصاً" در غرب مازندران	
جایگزین کردن گیاهان دارویی به جای گیاهان تزئینی	
حمایت از کار تولیدی و کشاورزی روستائیان (حمایت از تولید داخلی)	
عدم سرمایه‌گذاری مناسب در بخش پرورش گل و گیاه	
صنعت کشاورزی وجود ندارد	
کشاورزی به سبک آبا و اجدادی	بعد گردشگری
نگاه ویژه به صنعت توریسم استان در افق ۱۴۰۴	
نیاز به حضور بخش خصوصی و کارآفرینان در حوزه گردشگری	
ملاک از گردشگری فقط ویلا داری نمی باشد	
ظرفیت گردشگری مطلوب در غرب استان برابر طرح تکاپو	
تقویت توریسم درمانی	
عدم ایجاد امکانات بیمارستانی برای گردشگران	
نیاز مبرم به سرمایه‌گذاری در بخش توریسم و اکوتوریسم	
بوم گردی	
گردشگری پزشکی	
سرمایه گذاری بخش خصوصی و حمایت بخش دولتی در حوزه گردشگری	
استفاده مفید و سالم از ساحل و جنگل	
گردشگری سلامت	مشاغل خانگی
وجود سازمان پشتیبان از مشاغل خانگی	

مؤلفه‌ها	ابعاد
زنده نگهداشتن صنعت پوشاک در استان (به عنوان نمونه: روستای ورازان شهرستان نور همه خیاط هستند)	بعد صنایع
حمایت صنایع کوچک و بزرگ در شرق مازندران	
ایجاد صنایع فرآورده‌های لبنیاتی	
کاهش استخدام دولتی و حرکت به سمت کارآفرینی جوانان	
مقاومت تاریخی با ایجاد صنایع و عدم حمایت از وجود صنایعی که آلاینده محیط زیست نمی‌باشند	
عدم ایجاد صنایع جدید با محوریت شرکت‌های دانش بنیان	
ضعف در مکانیزه کردن و صنعتی شدن کشاورزی استان	
نیاز به ایجاد صنعت گل و گیاه	

۴-۲. تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها

سؤال اول: ابعاد بازار کار استان مازندران برای اشتغال کامل در راستای چشم انداز افق ۱۴۰۴ کدام است؟ به منظور بررسی ابعاد بازار کار استان مازندران در افق ۱۴۰۴ که نیازمند مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی می باشد و و پاسخ به سوال اول پژوهش از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است. در ابتدا برای اجرای تحلیل عاملی لازم است آزمون کایزرمایر اولکین (KMO^1) و آزمون بارتلت^۲ انجام گیرد تا از کفایت نمونه‌گیری و اینکه ماتریس همبستگی در جامعه برابر صفر نیست، مطمئن شد که شرح آن در جدول (۳) ارائه گردیده است.

جدول شماره (۳) آزمون کایزرمایر اولکین و بارتلت

۰/۷۸۶	دقت نمونه
۱۱۶۵/۰۰۷	با تقریب
۳۲۵	درجه آزادی (df)
۰/۰۰۰	سطح معناداری (sig)

همانگونه که جدول (۳) نشان می‌دهد، باتوجه به اینکه سطح معناداری در آزمون کایزرمایر اولکین کمتر از ۰/۵ به دست آمده، پس آزمون معنی‌دار است و می‌توان تحلیل عاملی را انجام داد. همچنین عدد ۰/۷۸۶، اندازه کفایت نمونه‌گیری (KMO) را نشان می‌دهد که آزمون مقدار واریانس درون داده است و به وسیله عوامل تبیین می‌شود و قابل پذیرش است. از آنجا که سطح معناداری کمتر از ۰/۵ است توانایی عاملی بودن داده‌ها تأیید می‌شود.

¹Kaiser Meyer Olkin

²Bartlett's Test

به منظور آگاهی از نحوه توزیع متغیرها در بین عامل‌ها و نام‌گذاری عامل‌ها، ماتریس نحوه توزیع متغیرها بین عوامل مختلف محاسبه و در جدول شماره (۴) نشان داده شده است. به منظور توزیع متناسب‌تر واریانس، تحلیل عاملی با چرخش داده‌ها به روش واریماکس انجام شد، و نحوه توزیع واریانس بین عامل‌ها متعادل بودن و اختلاف کم بین آنها را نشان می‌دهد. ۸ عامل به عنوان ابعاد بازار مازندان در افق ۱۴۰۴ می‌توانند ۵۷/۸۰۶ درصد واریانس متغیرها را نشان دهند. واریانس این عوامل به شرح زیر می‌باشد که در جدول (۴) نیز بیان شده است:

عامل اول: ۲۰/۰۱۴ درصد؛ عامل دوم: ۸/۴۹۳ درصد؛ عامل سوم: ۵/۹۸۸ درصد؛ عامل چهارم: ۵/۳۳۶ درصد؛ عامل پنجم: ۴/۹۲۰ درصد؛ عامل ششم: ۴/۶۴۸ درصد؛ عامل هفتم: ۴/۳۸۸ درصد؛ عامل هشتم: ۴/۰۱۹ درصد.

جدول شماره (۴) ماتریس مقادیر واریانس تبیین شده توسط عامل‌ها قبل و بعد از چرخش واریماکس

عناصر استخراج شده بعد از چرخش			عناصر استخراج شده			عامل
درصد تجمعی	درصد واریانس	کل	درصد تجمعی	درصد واریانس	کل	
۲۰/۰۱۴	۲۰/۰۱۴	۵/۲۰۴	۲۰/۰۱۴	۲۰/۰۱۴	۵/۲۰۴	۱
۲۸/۵۰۷	۸/۴۹۳	۲/۲۰۸	۲۸/۵۰۷	۴/۴۹۳	۲/۲۰۸	۲
۳۴/۴۹۵	۵/۹۸۸	۱/۵۵۷	۳۴/۴۹۵	۵/۹۸۸	۱/۵۵۷	۳
۳۹/۸۳۱	۵/۳۳۶	۱/۳۸۷	۳۹/۸۳۱	۵/۳۳۶	۱/۳۸۷	۴
۴۴/۷۵۱	۴/۹۲۰	۱/۲۷۹	۴۴/۷۵۱	۴/۹۲۰	۱/۲۷۹	۵
۴۹/۳۹۹	۴/۶۴۸	۱/۲۰۸	۴۹/۳۹۹	۴/۶۴۸	۱/۲۰۸	۶
۵۳/۷۸۷	۴/۳۸۸	۱/۱۴۱	۵۳/۷۸۷	۴/۳۸۸	۱/۱۴۱	۷
۵۷/۸۰۶	۴/۰۱۹	۱/۰۴۵	۵۷/۸۰۶	۴/۰۱۹	۱/۰۴۵	۸
		۵/۲۰۴	۶۱/۶۴۴	۳/۸۳۸	-۰/۹۹۸	۹
		۲/۲۰۸	۶۵/۲۷۴	۳/۶۳۰	-۰/۹۴۴	۱۰
			۶۸/۷۱۷	۳/۴۳۳	-۰/۸۹۵	۱۱
			۷۱/۷۷۸	۳/۰۶۲	-۰/۷۹۶	۱۲
			۷۴/۶۹۸	۲/۹۲۰	-۰/۷۵۹	۱۳
			۷۷/۵۲۳	۲/۸۲۵	-۰/۷۳۴	۱۴
			۸۰/۲۱۶	۲/۶۹۳	-۰/۷۰۰	۱۵
			۸۲/۷۸۴	۲/۵۶۸	-۰/۶۶۸	۱۶
			۸۵/۰۹۷	۲/۳۱۳	-۰/۶۰۱	۱۷
			۸۷/۲۲۴	۲/۱۲۷	-۰/۵۵۳	۱۸
			۸۹/۱۹۶	۱/۹۷۲	-۰/۵۱۳	۱۹
			۹۱/۱۰۲	۱/۹۰۶	-۰/۴۹۶	۲۰
			۹۲/۸۵۳	۱/۷۵۱	-۰/۴۵۵	۲۱

			۹۴/۴۵۵	۱/۶۰۲	-/۴۱۷	۲۲
			۹۵/۹۹۲	۱/۵۳۷	-/۴۰۰	۲۳
			۹۷/۴۳۳	۱/۴۳۱	-/۳۷۲	۲۴
			۹۸/۷۴۱	۱/۳۱۹	-/۳۴۳	۲۵
			۱۰۰/۰۰۰	۱/۲۵۹	-/۳۲۷	۲۶

جدول شماره (۵) چگونگی توزیع متغیرهای بار شده بر روی عواملها

	عوامل							
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
Q۱۵: بین رشته‌های تحصیلی دانشگاه‌های استان با ظرفیت‌های بازار کار استان مطابقت وجود ندارد.	۰/۶۳۷							
Q۱۶: نظام آموزش دانشگاه‌ها با نیازهای بازار کار استان در افق ۱۴۰۴ نمی‌باشد.	۰/۶۷۱							
Q۱۷: آموزش شکرده‌های فنی حرفه‌ای و دانشگاه فنی حرفه‌ای، ظرفیت لازم برای اجرای آموزش‌های فنی حرفه‌ای به جوانان استان را ندارند.	۰/۶۸۵							
Q۱۸: توسعه صنایع بومی و متناسب با پتانسیل استان بسیار روند کندی در افق ۱۴۰۴ دارد.	۰/۶۵۰							
Q۱۹: عملیاتی شدن برخی از کارخانجات استان (به عنوان مثال نساجی قائم شهر، چیت سازی بهشهر و...) که کاملاً منطبق بر نیازهای استان احداث شده بودند باعث ایجاد اشتغال کامل جوانان شرق استان تا سال ۱۴۰۴ خواهد شد.	۰/۶۱۰							
Q۱: جوانان جویای کار با شرکت‌های دانش بنیان آشنایی نداشته و در استان مازندران جا نیفتاده‌اند	۰/۶۴۹							
Q۲: حرکت شرکت‌های دانش بنیان در استان مازندران در راستای ۱۴۰۴ کند می‌باشد.	۰/۶۴۶							
Q۳: دانشگاه‌های استان مازندران دارای مراکز رشد قوی برای اشتغال نمی‌باشند.	۰/۷۰۴							
Q۴: رشته‌های تحصیلی دانشگاه‌های استان در راستای نیازمندی‌های جوانان جویای کار نمی‌باشد.	۰/۴۸۳							

	عوامل							
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
Q۵: دانشجویان دانشگاه‌های استان مهارت‌های لازم در راستای بازار کار استان (کشاورزی، گردشگری و...) را نداشته و تا سال ۱۴۰۴ برنامه مشخصی در این زمینه وجود ندارد.		۰/۴۷۰						
Q۶: جوانان استان مهارت لازم برای استفاده از دریا را ندارند.		۰/۴۸۴						
Q۷: تفکر دریایی با هدف اجرای کار در بندر و دریا در استان مازندران وجود ندارد.		۰/۵۷۲						
Q۲۰: تراکم جمعیت و حضور افراد غیربومی در استان مازندران بسیار بالا می‌باشد که با نیازهای بازار کار استان مطابقت ندارد.			۰/۵۷۷					
Q۲۱: کمبود صنایع گل و گیاه در استان کاملاً مشهود بوده و در راستای اشتغال جوانان در اهداف برنامه ۱۴۰۴ باید صنایع گل و گیاه احداث شود.			۰/۷۲۱					
Q22: در شهرک‌های صنعتی استان به ظرفیت‌های استان توجه نشده و کارگاه‌های تولیدی متناسب همانند لبنیات، مرغداری و... بسیار کم می‌باشد.			۰/۶۱۸					
Q۸: گردشگری استان از جمله ظرفیت‌های مهم برای اشتغال تا سال ۱۴۰۴ می‌باشد.				۰/۷۶۶				
Q۹: ظرفیت‌های کشاورزی استان، توانایی اشتغال کامل جوانان جویبار کار تا سال ۱۴۰۴ را دارد.				۰/۵۸۹				
Q۱۰: جوانان مازندران علاقه‌ای به کار در کشاورزی ندارند.				۰/۴۳۹				
Q۱۲: تا سال ۱۴۰۴ کشاورزی استان همچنان به صورت سنتی انجام می‌گیرد.					۰/۳۷۲			
Q۱۳: حضور جوانان برای ادامه تحصیل در مقاطع تحصیلی بالاتر از کارشناسی موجب گسترش بیکاری در استان می‌باشد.					۰/۱۴۳			
Q۲۵: ورود زنان مازندران به بازار کار بدون توجه به صنایع دستی و بومی، باعث بیکاری بیشتر استان خواهد شد.					۰/۶۶۷			

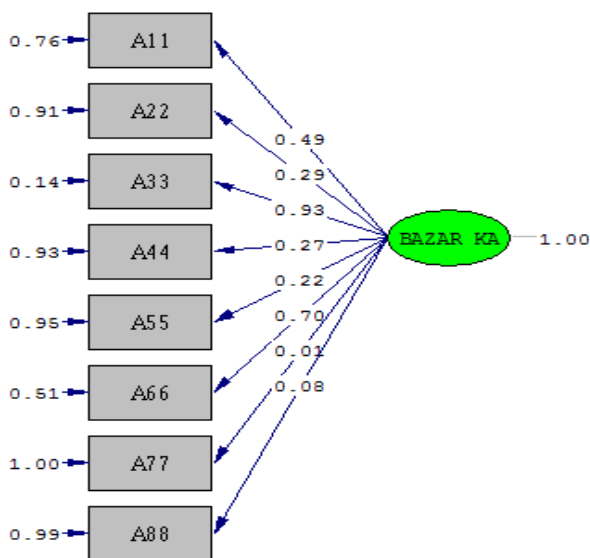
	عوامل							
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
Q۲۶: برنامه ریزی مطلوبی برای بازار کار صنایع دستی و روستائیان استان در افق ۱۴۰۴ وجود ندارد.					۰/۵۵۲			
Q۲۳: عدم کنترل واردات برنج و مرکبات، اشتغال کشاورزی مازندران در افق ۱۴۰۴ با بحران روبرو خواهد شد.						۰/۷۱۶		
Q۲۴: توسعه فروشگاه‌های زنجیره‌ای خصوصا در غرب مازندران باعث گسترش فرهنگ مصرف‌گرایانه در بین جوانان شده است.						۰/۵۷۳		
Q۱۴: مدارج بالای تحصیلی و عدم داشتن مهارت دانشجویان یکی از دلایل مهم برای بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاه‌های استان می‌باشد.							۸۴۶ ۰/	
Q۱۱: بخش خصوصی فعالیت کامل در گردشگری استان نداشته و امکان ایجاد اشتغال مناسب تا سال ۱۴۰۴ در استان در بخش گردشگری وجود ندارد.								۰/۵۸۴

همان‌طور که در جدول ۵ نشان داده شده است، با در نظر گرفتن بارهای عاملی بالاتر از ۳/۰؛ و بررسی گویه‌های مربوطه، جمعا "هشت عامل بازار کار مازندران در راستای افق ۱۴۰۴ استخراج شد که با توجه به ماهیت سئوالات و ادبیات تحقیق؛ نام عامل مشخص و نامگذاری شدند. عامل‌های بدست آمده با عنوان "نیازسنجی در نظام آموزشی استان مازندران"؛ "توسعه شرکت‌های دانش بنیان، مراکز رشد دانشگاهی با محوریت ظرفیت‌های کار در بنادر، ساحل و دریا" ، "ایجاد شهرک‌های صنعتی کوچک و کارگاه‌های تولیدی بومی در استان"؛ "حمایت و سرمایه‌گذاری در ظرفیت‌های گردشگری و کشاورزی استان"؛ "حرکت به سمت مکانیزه شدن کشاورزی در افق ۱۴۰۴ همراه با حمایت از صنایع دستی و کارخانگی"؛ "جلوگیری از هجوم واردات به استان و توسعه فرهنگ مصرف‌گرایی در استان"؛ "جلوگیری از توسعه مدارج تحصیلی بالا در فارغ‌التحصیلان بدون داشتن مهارت"؛ "حمایت کامل از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در استان" می‌باشند؛ همچنین برای ارائه الگوی آینده بازار کار مازندران در افق ۱۴۰۴، با توجه به عوامل و مؤلفه‌های شناسایی شده از تحلیل عاملی تأییدی استفاده می‌شود؛ به عبارتی در تحلیل عاملی تأییدی پژوهشگر به دنبال تهیه مدلی است که فرض می‌شود داده‌های تجربی را بر پایه چند پارامتر نسبتا اندک، توصیف، تبیین یا توجیه می‌کند. این مدل مبتنی بر اطلاعات پیش تجربی درباره ساختار داده‌ها است که می‌تواند به شکل یک تئوری یا فرضیه، یک طرح طبقه بندی کننده معین برای گویه‌ها در انطباق با ویژگی‌های عینی شکل و محتوا، شرایط معلوم تجربی و یا دانش حاصل از

مطالعات قبلی درباره داده‌های وسیع باشد(نرگسیان، ۱۳۹۲، ۶۳). با استفاده از نرم افزار LISREL، تحلیل عاملی تأییدی اجرا گردید.

سوال دوم: اولویت بندی ابعاد بازار کار استان مازندران برای اشتغال کامل در راستای چشم انداز افق ۱۴۰۴ چگونه است؟ و چه الگویی را می‌توان در جهت وضعیت بازار کار استان مازندران با محوریت چشم انداز ایران در افق ۱۴۰۴ ارائه نمود؟

تحلیل عاملی تأییدی برای ایجاد اعتبار سازه^۱، عوامل و مؤلفه‌ها بر مبنای یافته‌های بخش کیفی و تحلیل اکتشافی پژوهش انجام شد. در تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم افزار LISREL، ۲۶ گویه پرسشنامه به تفکیک عامل‌های اصلی و فرعی که آمده بود، وارد تحلیل عاملی تأییدی شدند. نتایج تحلیل عاملی تأییدی در شکل ۱ ضرایب استاندارد مستقیم، روابط بین مؤلفه‌های موجود در آینده بازار کار در افق ۱۴۰۴ با محوریت استان مازندران نشان داده شده است.

Chi-Square=143.23, df=20, P-value=0.00000, RMSEA=0.176

شکل شماره (۱) ضرایب استاندارد مستقیم، روابط بین ابعاد موجود در بازار کار در راستای افق ۱۴۰۴ و با محوریت استان مازندران

¹. Construct validity

در شکل ۱، نتایج ضرایب استاندارد ابعاد اصلی بازار کار مازندران در افق ۱۴۰۴، حاکی از آن است که در میان ۸ بعد بازار کار مازندران، بعد "ایجاد شهرک‌های صنعتی کوچک و کارگاه‌های تولیدی بومی در استان" با ضریب استاندارد (۰/۹۳) و بعد جلوگیری از هجوم واردات به استان و توسعه فرهنگ مصرف‌گرایی در استان؛ با ضریب استاندارد (۰/۷۰) و بعد نیازسنجی در نظام آموزشی استان مازندران، با ضریب استاندارد (۰/۴۹) به ترتیب بیشترین اثرگذاری را در بازار کار مازندران در راستای افق ۱۴۰۴ و با هدف اشتغال کامل دارند.

سؤال سوم: میزان تناسب الگوی ارائه شده چه اندازه است؟

بعد از ارائه الگوی نهایی، برازش الگو بررسی می‌شود، در موضوع "برازش داده‌ها به مدل"، محقق با توجه به تلاشی که در تدوین مدل نظری خود و گردآوری داده‌ها به انجام رسانده است این انتظار را دارد که برازش داده‌ها به مدل در پژوهش او بر اساس معیارهای علمی قابل قبول باشد.

بیش از سی شاخص برازش مدل معرفی شده که اغلب آنها در خروجی لیزرل گزارش می‌شوند. با وجود تعداد زیاد این شاخص‌ها، اغلب نویسندگان در این باره که می‌توان این شاخص‌ها را در سه گروه کلی تقسیم بندی کرد توافق کمتری درباره میزان مفید بودن هر یک از آنها را مشاهده می‌شود. این سه گروه از شاخص‌های برازش مدل عبارتند از:

شاخص‌های برازش مطلق^۱: شامل کای اسکوئر^۲، GFI^3 ، $AGFI^4$ ، RMR^5
 شاخص‌های برازش تطبیقی^۶: شامل NFI^7 ، RFI^8 ، IFI^9 ، $NNFI^{10}$ ، CFI^{11}
 شاخص‌های برازش مقتصد^{۱۲}: شامل $RMSEA^{13}$ ، $DF X^2$ (رامین و چارستاد، ۱۳۹۲، ۲۷۱).
 جدول ۶ شاخص‌های برازندگی الگوی نهایی پژوهش را نشان می‌دهد.
 جدول شماره (۶) شاخص‌های برازندگی الگوی نهایی پژوهش

^۱ شاخص‌های برازش مطلق (Absolute Fit Indices)

^۲ کای اسکوئر (Chi – Square)

^۳ شاخص نیکویی برازش (Goodness of Fit Index)

^۴ شاخص نیکویی برازش اصلاح شده (Adjusted Goodness of Fit Index)

^۵ ریشه میانگین مربعات باقیمانده (Root Mean Squared Residual)

^۶ شاخص‌های برازش تطبیقی (Comparative Fit Indices)

^۷ شاخص برازش هنجار شده (Nor med Fit Index)

^۸ شاخص برازش نسبی (Relative Fit Index)

^۹ شاخص برازش افزایشی (Incremental Fit Index)

^{۱۰} شاخص برازش هنجار نشده (Non Nor med Fit Index)

^{۱۱} شاخص برازش تطبیقی (Comparative Fit Index)

^{۱۲} شاخص‌های برازش مقتصد (Parsimonious Fit Indices)

^{۱۳} ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (Root Mean Squared Error of Approximation)

شاخص‌ها	مقدار قابل قبول	مقدار یافته پژوهش	مطلوبیت
کای دو (χ^2) مجذور کای	-	۱۱۰/۰۹	تایید مدل
P-Value	-	۰/۰۰۰۰	تایید مدل
DF (درجه آزادی)	$Df > .$	۳۷۲	تایید مدل
$(\chi^2)/Df$	$(\chi^2)/Df < 3$	۱/۴۷	تایید مدل
RMSEA	$RMSEA < 0/1$	۰/۰۱	تایید مدل
NNFI	$NNFI > 0/9$	۰/۹۱	تایید مدل
NFI	$NFI > 0/9$	۰/۹	تایید مدل
AGFI	$AGFI > 0/9$	۰/۹	تایید مدل
GFI	$GFI > 0/9$	۰/۹۲	تایید مدل
CFI	$CFI > 0/9$	۰/۸۸	-----
IFI	$IFI > 0/9$	۰/۷۳	-----
RMR	هر چه به صفر نزدیکتر باشد.	۰/۰۱۳	تایید مدل

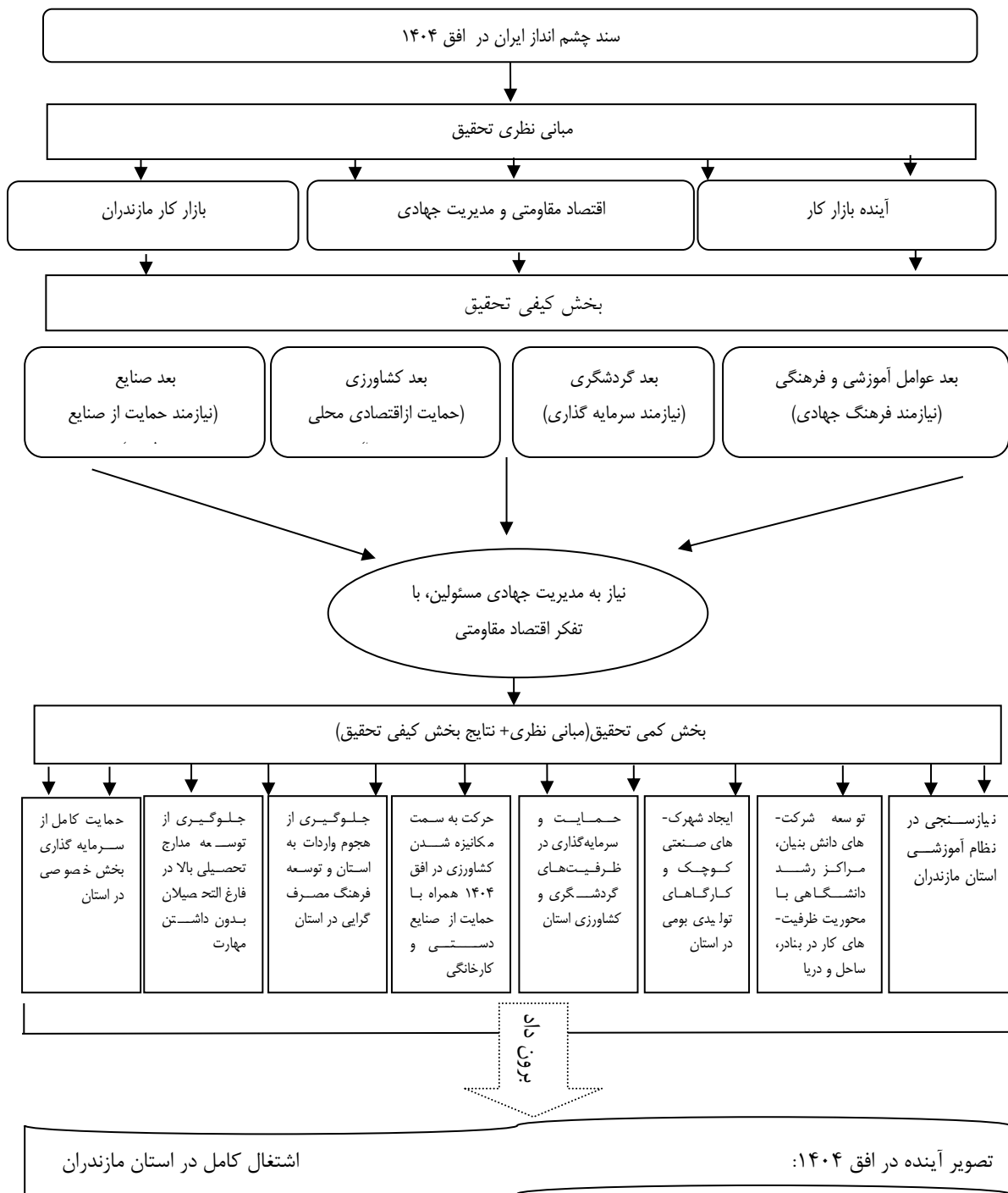
همانطور که در جدول (۶) ملاحظه می‌شود، شاخص‌های برازندگی الگو در حد قابل قبول و مناسبی قرار دارند؛ لذا الگوی به دست آمده شاخص‌های انطباق خوبی داشته و روابط تنظیم شده متغیرها بر اساس چارچوب نظری پژوهش و بخش کیفی، منطقی و دارای برازندگی لازم اند و کلیت آن تأیید می‌شود.

۵. نتیجه گیری و ارائه مدل پیشنهادی

نتایج پژوهش در بخش کیفی نشان داد که به منظور اشتغال جوانان استان در افق ۱۴۰۴ نیاز به حمایت جدی مسئولین استانی در مسائل آموزشی و فرهنگی، کشاورزی، گردشگری و صنایع استان می‌باشد. مسئولین باید کارجهادی در مرحله عمل در حوزه های اعلام شده به کار ببرند؛ خبرگان بخش کیفی معتقد بودند استان دچار پذیرش فرهنگ راحت طلبی و تجملاتی شده و جوانان استان تمایلی جدی برای کار نداشته و از طرفی اکثر جوانان دارای مدارج تحصیلی عالی دانشگاهی بوده که باعث بالابردن سطح انتظارات جوانان در انتخاب شغل های آماده و دارای مزایای بسیار مطلوب و داشتن درآمد بالا شده است. مشکلات فرهنگی و آموزشی استان مازندران به عنوان مانع در مسیر اشتغال جوانان استان در افق ۱۴۰۴ می باشد و از طرفی مشکلات اشتغال استان در زمینه گردشگری نیاز به سرمایه گذاری بخش خصوصی بوده و اشتغال در بخش صنعت و کشاورزی نیاز جدی به حمایت مسئولین دارد. آن چه که بخش کیفی پژوهش حاصل شده است توجه جدی به چهار بعد آموزشی، کشاورزی، گردشگری و صنایع استان می‌باشد که نیازمند تفکر و روحیه جهادی در راستای پیاده سازی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی می باشد. در بخش کمی تحقیق که به صورت ابزار و پرسشنامه، عوامل اصلی بازار کار مازندران در افق ۱۴۰۴ با محوریت مدیریت جهادی و حمایت از تولید محلی و اقتصاد مقاومتی شناسایی

گردید و میزان اهمیت و نقش هر یک از عوامل با هدف اشتغال کامل جوانان استان مازندران مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که ۸ عامل، به عنوان عوامل اصلی برای ایجاد اشتغال کامل در استان مازندران تا سال ۱۴۰۴ باید مورد حمایت مردم و مسئولین استان قرار گیرد؛ این عوامل شامل: توسعه شرکت‌های دانش بنیان، مراکز رشد دانشگاهی با محوریت ظرفیت‌های کار در بنادر، ساحل و دریا، "ایجاد شهرک‌های صنعتی کوچک و کارگاه‌های تولیدی بومی در استان"؛ "حمایت و سرمایه‌گذاری در ظرفیت‌های گردشگری و کشاورزی استان"؛ "حرکت به سمت مکانیزه شدن کشاورزی در افق ۱۴۰۴ همراه با حمایت از صنایع دستی و کارخانگی"؛ "جلوگیری از هجوم واردات به استان و توسعه فرهنگ مصرف گرایی در استان"؛ "جلوگیری از توسعه مدارج تحصیلی بالا در فارغ التحصیلان بدون داشتن مهارت"؛ "حمایت کامل از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در استان" می‌باشند؛ که عوامل "ایجاد شهرک‌های صنعتی کوچک و کارگاه‌های تولیدی بومی در استان" و "جلوگیری از هجوم واردات به استان و توسعه فرهنگ مصرف گرایی در استان" و "نیازسنجی در نظام آموزشی استان مازندران" به ترتیب بیشترین اثرگذاری را در بازار کار مازندران در راستای اشتغال کامل را دارند. و با توجه به اینکه عامل ایجاد شهرک‌های صنعتی کوچک و کارگاه‌های تولیدی بومی در استان در رتبه اول قرار دارد؛ این مقاومت تاریخی برای عدم ایجاد صنایع در استان وجود دارد که باید از بین برود و صنایع متناسب با ظرفیت‌های استان که با محیط زیست نیز در تضاد نباشد همانند کارگاه‌های تولیدی لبنیاتی، صنایع دستی و کارخانه‌های نساجی احداث و احیا شوند.

نتایج مصاحبه تحقیق و همچنین تجزیه و تحلیل کمی این پژوهش منجر به ارائه مدل پیشنهادی آینده کار در افق ۱۴۰۴ که با محوریت مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی و در راستای اشتغال کامل در استان مازندران گردید. این مدل نشان می‌دهد که در استان مازندران ظرفیت‌های لازم برای کارو تولید وجود دارد؛ به عبارتی بازار کار مازندران در افق ۱۴۰۴ می‌تواند اشتغال کامل باشد؛ اگر دو مسئله اصلی مورد توجه مسئولین و مردم مازندران قرار گیرد؛ که عبارتند از روحیه و تفکر جهادی و اقتصاد مقاومتی.

شکل شماره (۲) مدل پیشنهادی اشتغال کامل در استان مازندران نیازمند مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، سند چشم انداز ایران در افق ۱۴۰۴ - ۱۳۸۲/۰۸/۱۳، قابل دسترسی در سایت www.Leader.ir
- امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، ابلاغ سیاست‌های کلی "اقتصاد مقاومتی"، ۱۳۹۲/۱۱/۲۹، www.Leader.ir
- امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، ابلاغ سیاست‌های کلی "اشتغال"، ۱۳۹۰/۰۴/۲۸، قابل دسترسی در سایت www.Leader.ir
- امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور، ۱۳۸۹/۶/۱۶، قابل دسترسی در سایت www.Leader.ir
- امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از در دیدار دانشجویان کشور، ۱۳۹۱/۵/۱۶، قابل دسترسی در سایت www.Leader.ir
- امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از در دیدار دانشجویان کشور، ۱۳۹۱/۵/۱۶، قابل دسترسی در سایت www.Leader.ir
- امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار شهردار و اعضای شورای شهر تهران، ۱۳۹۲/۱۰/۲۳، قابل دسترسی در سایت www.Leader.ir
- افتخاری، محمدعلی، زرگرزاده، محمدعلی، شمشیری، مهدی. (۱۳۹۷). مؤلفه‌های مدیریت جهادی در بیانات امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)، فصلنامه مدیریت نظامی، دوره ۱۸، شماره ۲، ص ۸۷-۵۳.
- امیری، ن (۱۳۹۳). نقش مدیران جهادی در ترویج و توسعه فرهنگ و مدیریت جهادی. منتشر شده در سومین همایش ملی سالیانه علوم مدیریت نوین در سال ۱۳۹۳.
- امینی، ع (۱۳۹۴). تحلیل بازار کار و سیاست‌های اشتغال‌زایی اقتصاد ایران با تأکید بر برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مجله اقتصادی، دوره ۲۰ شماره‌های ۵ و ۶، ص ۴۰-۲۳.
- برارپور، کوروش (۱۳۸۷). ارزیابی طرح‌های اقتصادی و توسعه‌ای غرب مازندران بر اساس میزان ایجاد ناپایداری در توسعه ناحیه ای، مجله تحقیقات اقتصادی، دوره ۴۳، شماره ۳، ص ۲۱-۱.
- حاجی شریف، م (۱۳۹۰). مدل مدیریت اسلامی - ایرانی (بومی)، الگویی جامع برای پژوهش و نظریه - پردازی در مدیریت بومی. تهران: انتشارات آوای دانش گستر با همکاری شرکت سیمان سپاهان.
- حاجی نوروزی، ش؛ مرادی، ن (۱۳۹۵). بررسی مسائل روز اقتصاد ایران، معاونت اقتصادی اتاق بازرگانی، مرکز تحقیقات و بررسی های اقتصادی.
- حسین پور، د؛ رضائی منش، ب و محمدی، ح. (۱۳۹۵). رابطه مدیریت جهادی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی، فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، دوره ۲۴، شماره ۷۹، ص ۱۲۲-۹۹.
- درگی، پ. (۱۳۹۴). آینده پژوهی در کار و کسب، تهران: انتشارات بازاریابی.

- دبیرخانه ستاد اقتصاد مقاومتی استان مازندران. (۱۳۹۶). اقدامات و راهبردهای ستاد اقتصاد مقاومتی استان مازندران، ساری.
- رامین مهر، ح؛ چارستاد، پ (۱۳۹۲). روش تحقیق کمی با کاربرد مدل سازی، انتشارات ترمه.
- کریمی، ا. (۱۳۹۵). تحولات بازار کار ایران در سال ۱۳۹۵، معاونت پژوهشی، مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی.
- فیض پور، م؛ زارعی، م. (۱۳۹۵). جایگاه کارشایسته در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت،
- فیض پور، م؛ صالحی، گ؛ ده موبد، ب. (۱۳۹۳). بررسی سطح توسعه بازار کار به تفکیک جنسیت در ایران، پژوهشنامه زنان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دوره ۵، شماره ۲، ص ۸۹-۱۰۹.
- فلاح محسن خانی، ز. (۱۳۹۴). تحلیل نیروی کار ایران با استفاده از آمارهای جریان، مجله ی بررسی های آمار رسمی ایران، دوره ۲۶، شماره ۲، ص ۲۳۰-۲۰۱.
- مدرسی، ز؛ داودی، آ؛ اله ویردی زاده، س. (۱۳۹۴). بررسی وضعیت بازار کار کشور، معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی.
- خزاعی، نسا؛ امیری بشلی؛ معصومه، سید حسن رسولی، گرگانی، گل آرا (۱۳۹۵). تجزیه و تحلیل و اثرات توسعه صنعت گردشگری سلامت در استان مازندران، دومین کنفرانس بینالمللی مدیریت شهری و توسعه.
- نیلی، م. (۱۳۹۶). سه ضلع چالش ساز در بازار کار ایران، روزنامه دنیای اقتصاد - شماره ۴۱۳۵ تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۰۶/۱۲.
- نرگسیان، ع. (۱۳۹۲). راهنمای کاربرد نرم افزار لیزرل در مدل سازی معادلات ساختاری، انتشارات نگاه دانش.
- طائی، ح. (۱۳۸۲). بازشناسی و پیش بینی وضعیت منابع انسانی کشور، تهران، مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی.

منابع لاتین

- OECD, (2001). The New Economy: Beyond the Hype, Paris: OECD.

Designing A Labor Market Model for 1404 In Line with Jihadist Management and Resistance Economics Principles

Alireza Alipour*¹
Taraneh Enayati²

Despite its vast economic potentials, unemployment rate in Mazandaran Province is on the rise. This paper aims to provide a labor market model for this region in line with jihadi management and resistance economics principles. To achieve this, the present study utilizes a combination of qualitative and quantitative methods. The statistical population in the qualitative section were 8 experts on labor markets, jihadi management and resistance economics, and for the quantitative section, 400 experts in governmental departments, labor market, students and professors of Mazandaran Provinces. The statistical sample in the quantitative section was 200 people using the Krejsi-Morgan table and the participants were picked using a simple random sampling. The for the paper was gathered through interviews and a questionnaire. After confirming the formal and content validity of the questionnaire, its reliability was found to be $\alpha=75\%$. In order to analyze the data, descriptive statistics and exploratory and confirmatory factor analysis were used in the inferential section of this paper. The results of the study show that "the establishment of small industrial towns and indigenous workshops in the Province with a standard coefficient (0.93), avoiding the influx of imports into the province and the development of consumerism culture in the province with the standard coefficient (0.70) and thereafter, a restructuring of the educational system of Mazandaran province with a standard coefficient (0.49), respectively, would have the most impact on Mazandaran labor market in line with the 1404.

Keywords: Labor Market, Jihadist Management, Resistance Economics, Full Employment.

---

¹ Associate Professor, Department of Educational Management, Imam Khomeini University of Marine Sciences, Mazandaran, Iran. Author. (alipour.alireza@yahoo.com).

² Associate Professor, Department of Educational Management, Islamic Azad University, Sari Branch, Mazandaran, Iran. (tenayati @ yahoo.com).